

SÍDLLO CpKP

Palackého 30
750 02, Přerov
Tel./fax.: +420 / 581 210 502
E-mail: cpkp@cpkp.cz
IČO: 643 55 012
Číslo účtu: 27-1618110257/0100

Místní zastoupení s právní subjektivitou:

CpKP západní Čechy
Americká 29
301 38, Plzeň
Tel./fax.: +420 / 377 329 558
E-mail: zapadni.cechy@cpkp.cz
IČO: 694 61 091

CpKP střední Čechy
Na Václavce 46
150 00, Praha 5 – Smíchov
Tel./fax.: +420 / 251 560 776
E-mail: stredni.cechy@cpkp.cz
IČO: 712 09 735

CpKP jižní Čechy
Dvořákova 21
370 01, České Budějovice
Tel./fax.: +420 / 386 360 544
E-mail: jizni.cechy@cpkp.cz
IČO: 685 20 913

CpKP střední Morava
Horní náměstí 12
750 02, Přerov
Tel./fax.: +420 / 581 210 502
E-mail: stredni.morava@cpkp.cz
IČO: 696 04 401

CpKP východní Morava
Gahurova 292
760 01, Zlín
Tel./fax.: +420 / 577 213 140,
fax.+420 / 581 210 502
E-mail: vychodni.morava@cpkp.cz
IČO: 709 54 771

Školení pracovníků veřejné správy v zapojování veřejnosti do rozhodování

Název organizace: Centrum pro komunitní práci (CpKP)

Zodpovědný pracovník: Ing. Kristýna Ježová, manažer projektů zapojování veřejnosti

Krátká souhrnná informace

Akreditovaná školení, která učí pracovníky veřejné správy, jak efektivně komunikovat s občany, realizuje CpKP již od roku 2003. Od té doby jím prošlo na 250 osob. Mezi nimi byli politici i úředníci jak z krajských, městských a obecních úřadů, tak i zástupci svazků obcí a mikroregionů. Jedná se o dva vzdělávací kurzy „Jak zapojit veřejnost do plánování, rozvoje a rozhodování v obcích, městech a krajích“, které se liší úrovní informací a znalostí, které účastníci v rámci kurzu získají. Jedna forma představuje „Základní jednodenní kurz“ a druhá „Intenzivní dvoudenní kurz komunitního a akčního plánování“. Intenzivní třídní kurz umožňuje účastníkům detailnější pochopení tematiky komunitního a akčního plánování s důrazem na interaktivní cvičení ve skupinách, vzájemnou výměnu zkušeností a prezentaci praktických příkladů.

V čem spočívá zlepšení kvality

Školení vychází ze zjištění potřeb úředníků a politiků, kteří jsou z velké části orientováni na poskytování služeb veřejnosti. Tito pracovníci jsou vystaveni specifickým požadavkům, na které nemohou být bez proškolení dostatečně připraveni. Školení si proto klade za cíl předat jim srozumitelnou a interaktivní formou informace z oblasti zapojování veřejnosti do rozhodovacích procesů a snížit tak jejich obavy ze zapojení občanů do veřejných věcí a současně předcházet problémům a chybám, kterých se mohou při neodborném zapojení veřejnosti dopouštět.

Jedním z hlavních pozitiv včasného zapojení veřejnosti je zejména aktivní předcházení možným nedorozuměním a odporu veřejnosti proti nově navrhovaným záměrům a omezení možnosti manipulace s veřejným míněním. Školení se proto snaží být pomocníkem pro ty, kteří chtějí ve svých městech diskutovat s občany a zohlednit jejich názor při rozhodování o významných záměrech nebo koncepčních rozhodnutích.

Kontext dobré praxe

Právní systém zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů je rozvíjen v celoevropském měřítku. V české legislativě je upraven zejména v zákonech:

- Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny (euronovela 218/2004),
- Zákon č. 123/1998 Sb. o právu na informace o životním prostředí,
- Zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím,
- Zákon č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí,
- Zákon č. 254/2001 Sb. o vodách,
- Zákon č. 139/2002 Sb. o pozemkových úpravách,
- Zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu.

V České republice se dobrá praxe zapojování veřejnosti začíná pomalu prosazovat, a to i v případech, kdy není vyžadována zákonem. Pracovníci moderní veřejné správy si uvědomují, že demokracie nespočívá pouze v právu volebním. Snaží se nastavit nadstandardní procesy a mechanismy, které budou podporovat možnosti občanů rozhodovat o konkrétních záležitostech.

Mnoho úřadů u nás již s občany komunikuje, snaží se oslovovat veřejnost, hlásí se k principům Místní agendy 21, zavádí komunitní plánování sociálních služeb, realizuje strategické plánování a další procesy za účasti veřejnosti. Stále se však nejedná o pravidlo a formální i neformální příležitosti pro zapojování veřejnosti nejsou dostatečně využívány. Důvodem jsou jednak převládající obavy rozhodovatelů z toho, že zapojení veřejnosti zkomplikuje a zpomalí rozhodovací proces, jednak stále panuje neznalost vhodných metod zapojování veřejnosti a jejich konkrétního využití.

Zástupci veřejné správy se mohou dopouštět chyby, když přijímají určitá řešení či opatření, a teprve potom tato rozhodnutí projednávají s veřejností. V mnoha případech by si obce a města ušetřili mnoho času, peněz a námahy, kdyby záměr prodiskutovali s občany předem a zajistili si buď souhlas nebo zjistili, že lidé daný návrh nechtějí. Mnoho představitelů měst a obcí si tento fakt již začíná uvědomovat a o svých záměrech s občany diskutuje již před jejich schválením či ještě lépe v průběhu jejich přípravy. I přesto se často setkáváme s nedostatečnou nebo nekvalitní formou komunikace úřadů s veřejností. Ta může následně vést až k nepochopení a nesouhlasnému postoji ze strany veřejnosti, který může být způsoben tím, že jsou obě skupiny ve vzájemné izolaci. Politikům chybí vhled do běžného života, občanům vědomí širších souvislostí. Různé zájmové skupiny mohou být také plně zaujaty vlastními názory a nemusí připustit jiný pohled na věc. Tyto bariéry mezi oběma stranami lze nejlépe odstranit prostřednictvím soustavné oboustranné komunikace, zjišťováním názorů obyvatel, přizpůsobováním poskytovaných služeb na míru uživatelům (občanům).

Aktéři

Cílovou skupinou vzdělávacího programu jsou zaměstnanci územních samosprávných celků. Jedná se především o zaměstnance obecních úřadů, městských úřadů, magistrátů statutárních měst, úřadů městských obvodů, městských částí územně členěných statutárních měst, krajských úřadů, Magistrátu hl. m. Prahy a úřadů městských částí hl. m. Prahy. Jde konkrétně o úředníky, kteří jsou v blízkém kontaktu s občany, tedy mimo jiné, zaměstnanci pracující v odborech životního prostředí, sociálních odborech, odborech rozvoje obce, dopravy, územního plánování, vztahů s veřejností apod. Jedná se také o koordinátory

projektu Zdravých měst, místní agendy 21, komunitního plánování apod. Závisí na uvážení vedoucích pracovníků, do jaké úrovně by měl být konkrétní pracovník veřejné správy v tomto oboru vyškolen, tzn. zda by se měl účastnit tohoto intenzivního dvoudenního kurzu nebo absolvovat pouze základní kurz.

Hlavní přístup / pojetí dobré praxe

- ❖ Komunitní a akční plánování v praxi - základní jednodenní kurz, AKI./PV-502/2004

Cílovou skupinou tohoto vzdělávacího kurzu jsou politici a management krajských úřadů a obcí 3. stupně. Je určen především pro starosty, tajemníky, uvolněné a i neuvolněné radní, zastupitele a vedoucí odborů. Seminář se zaměřuje především na motivaci zmíněných pracovníků veřejné správy k zapojování veřejnosti do rozhodování, nabízí přehled možností a technik, představuje legislativní rámec, finanční možnosti a příklady dobré praxe. Jeho cílem je zamyslet se nad zapojením veřejnosti do fungování úřadu jako takového. Tento seminář je vyučován v rozsahu cca tří hodin.

- ❖ Komunitní a akční plánování v praxi - intenzivní třídenní kurz, AKI./PV-503/2004

Intenzivní vzdělávací kurz je určen pro referenty, případně vedoucí odborů, krajů a obcí 3. stupně, starosty a úředníky menších obcí. Jeho hlavní náplní je teorie a praxe zapojování veřejnosti s důrazem na praktická cvičení. Stěžejní myšlenka, která se prolíná celým školením, je vytváření systému komunikace s veřejností, ne jen realizace jednorázových akcí. Výuka probíhá ve formě jednoho soustředění v rozsahu 2,5 dne.

Míra úspěchu

Za základní úspěch považujeme to, že od roku 2003, kdy CpKP začalo realizovat vzdělávací kurzy Komunitní a akční plánování v praxi – základní a intenzivní kurz, bylo proškoleny již cca 250 osob a ze strany pracovníků veřejné správy je o školení nadále trvalý zájem.

Těší nás také množství projektů realizovaných za účasti veřejnosti, kterých rok od roku přibývá. Svědčí o tom i rostoucí počet přihlášených projektů do soutěže O lidech s lidmi – Cena za podporu místní demokracie a spolupráci s NNO, kterou CpKP každoročně pořádá a jejímž cílem je propagovat příklady dobré praxe v zapojování veřejnosti i výměnu zkušeností v této oblasti. Soutěž je určena institucím veřejné správy, které realizovaly projekt s jasnými prvky zapojení veřejnosti.

Hlavní překážky

Na jedné straně přistupují občané k zapojování veřejnosti s nedůvěrou, na druhé straně jsou rozhodovatelé často přesvědčeni, že zapojování veřejnosti proces prodražuje, prodlužuje nebo se „zbytečným odhalováním“ zvyšuje společenský odpor vůči plánovaným opatřením. Přesto jsou prokazatelné výhody zapojení veřejnosti opomíjeny a k procesům zapojení veřejnosti se přistupuje z mnoha důvodů s nedůvěrou.

Základním pravidlem při zapojování veřejnosti je, že konečné rozhodnutí o koncepci nebo významném rozhodnutí přísluší radě nebo zastupitelstvu obce a nikoliv veřejnosti. Jsme přesvědčeni, že neznalost výše uvedeného pravidla je jedním z důvodů, proč je přistupováno ze strany rozhodovatelů k zapojení veřejnosti s nedůvěrou – obávají se, že pokud začnou

komunikovat s veřejností, ztratí nad projednávaným procesem kontrolu. Neuvědomují si však, že díky zapojení veřejnosti dojde ke zlepšení podkladů pro rozhodování. Zapojování veřejnosti je způsob, jakým radnice otevírá občanům a občanským organizacím možnost ovlivnit podobu budoucího rozvoje jejich obce, města, mikroregionu, kraje nebo státu, ale výsledné rozhodnutí zůstává vždy v rukou rozhodovatelů, protože právě oni nesou za svá rozhodnutí odpovědnost. Tyto mýty se snaží vzdělávací kurzy vyvrátit a naopak zdůraznit výhody zapojení veřejnosti. Těchto důvodů je mnoho, nejčastěji však rozhodovatele vedou k zapojení veřejnosti buď důvody právní, sociálně-politické potřeby či pragmatická motivace.

Přínos dobré praxe

Cílem školení je podrobně vysvětlit pracovníkům veřejné správy význam komunitního plánování a zapojování veřejnosti do rozhodování a plánování obcí, měst a krajů. Důraz je kladen na zdůvodnění důležitosti komunikace veřejné správy s veřejností, v jejímž jádru stojí nutnost znát potřeby a přání občanů. Významnou součástí školení je vzdělávání nejen v tom, proč s veřejností komunikovat, ale také jakým způsobem. Podle zkušeností CpKP se lidé pracující v místní samosprávě této dovednosti stále ještě potřebují učit.

V případě přípravy koncepce nebo rozhodnutí významného pro rozvoj obce, rozhodnutí dotýkající se života občanů v obci, stojí před představiteli veřejné správy těžké otázky – jak prosadit řešení nebo koncepci a jak se vyhnout jeho náročné obhajobě před různými zájmovými skupinami v obci. Zkušenosti ukazují, že odpovědí na tyto otázky rozhodně není vyhýbání se zveřejnění úplné informace o připravovaném rozhodnutí a nebo informování občanů až poté, co je vše rozhodnuto, a to ani v případě, že koncepci nebo investici připravují experti. Absolventi školení se naučí, že se vždy před učiněním skutečně zásadních kroků vyplatí získat od veřejnosti zpětnou vazbu, aby rozhodnutí reagovalo na potřeby občanů, a tím se zamezilo negativním reakcím z jejich strany. Vnímání a přijetí každého rozhodnutí ze strany veřejnosti je zásadně ovlivněno měrou, jakou mohou občané ovlivnit jeho znění. Občan musí být „spoluautorem“, jen tehdy realizované řešení přijme za své, bude si ho vážit, chránit, udržovat a rozvíjet. Přínos následně pocítí celá komunita.

Inovace a obsah dobré praxe

Účastníci vzdělávacího kurzu se seznámí s tím, jak pracovat s veřejností při plánování a rozhodování v jejich obci, městě, případně kraji. Dále se pracovníci veřejné správy naučí vhodně vybrat techniku k zapojení veřejnosti pro danou cílovou skupinu, naplánovat program zapojení veřejnosti na hypotetickém příkladu, zásady přípravy materiálů pro veřejnost, jak naložit s připomínkami nebo jak správně komunikovat s médii. Účastníci kurzu budou mít mimo jiné příležitost vyzkoušet si na praktickém příkladu facilitovat veřejné projednání či pracovní skupinu.

Jednotlivé prezentace školicího modulu jsou pravidelně aktualizovány z hlediska změny legislativy, za inovativní rovněž považujeme to, že školení zahrnuje interaktivní prvky (učení se formou her, praktických cvičení a příkladů dobré praxe). V letošním roce CpKP realizuje projekt, v rámci kterého vyškolí nové lektory školicího modulu zapojování veřejnosti v České republice, Maďarsku a na Slovensku. V rámci projektu rovněž proběhnou školení ve všech krajích ČR, při nichž bude vyškolen 200 pracovníků veřejné správy a realizováno bude také pilotní školení v zapojování veřejnosti pro zástupce veřejné správy na Slovensku.